

Sammendrag:

Langpendling fremfor flytting?

Langpendling som mobilitetsstrategi i norske husholdninger 1999-2006

TØI rapport 1274/2013
Forfatter(e): T. Julsrud, B. Langset
Oslo 2013, 37 sider

Tidligere studier har vist at antallet arbeidstakere med lange arbeidsreiser vokser i omfang. Denne rapporten undersøker nærmere hvilke motiver langpendlerne har for å bli boende, eller å flytte inn i situasjoner som innebærer lange reiser til jobben på vei, bane eller skinner. Resultatene viser at de sosiale og familiære båndene har størst betydning for at mange velger å flytte inn i en langpendlingssituasjon. For de fastboende langpendlerne er det kvalitetene ved stedet og det sosiale miljøet som veier tyngst. Betydningen av sted og miljø styrkes jo lengre reisetid pendlerne har.

Flytting og langpendling kan sies å representere to ulike former for geografisk mobilitet. Mens flytting vanligvis innebærer en mer varig form for relokalisering, utgjør pendling er en kontinuerlig "sirkulasjon" mellom hjem og arbeid. Det er likevel liten tvil om at det eksisterer tette koplinger mellom disse to mobilitetsformene. En beslutning om å flytte kan lede til et behov for langpendling over kortere eller lengre perioder, men langpendling kan også gjøre flytting overflødig. Flytting og langpendling kan derfor til en viss grad sies å være fenomener som griper inn i hverandre.

For familier og husholdninger er flytting og langpendling knyttet til viktige spørsmål om bomiljø, oppvekstvilkår for barn, livsstil og yrkesmessig karriere. De valg som gjøres på dette området, kan anses som elementer i en *mobilitetsstrategi*, forstått som måter å løse husholdningenes samlede behov for transport og forflytning innenfor en gitt tidsramme. Begrepet finner støtte i en antropologisk og geografisk forståelse av personers behov for mobilitet i hverdagen, og er nyttig for å beskrive og forklare hvorfor folk velger ulike løsninger på dette feltet.

Resultatene som presenteres i denne rapporten er i all hovedsak på bo- og flyttemotivundersøkelsen fra 2008 gjennomført av NIBR og SSB (Sørli, Aure and Langset 2012). Undersøkelsen er besvart av 6489 personer, og av disse er 4602 er i arbeid. Totalt har 1524 flyttet over kommunegrensene i løpet av perioden 1999-2006, mens 4843 har bodd på samme stedet. Flytting forstås her som skifte av bostedskommune i løpet av de siste syv år, dvs i perioden 1999-2006. Pendling benyttes som en betegnelse på rutinemessige reiser som foretas mellom bosted og arbeidsplass, og *langpendling* som arbeidsforhold der arbeidsreisen tar mer enn 1 time hver vei.

I bo- og flyttemotivundersøkelsen er det 9 prosent av de yrkesaktive som er langpendlere slik det her er definert, og 7 prosent som ikke har noen arbeidsreise. Totalt sett er det omlag 20 prosent av de yrkesaktive som enten langpendlet selv, eller har en samboer/partner som gjør dette.

Generelt fordeler omfanget av flytting og pendling seg ulikt i forhold til utdanningsnivå. Mens flytting tiltar med høyere utdanning, viser langpendlingen en

motsatt tendens. Årsakene kan blant annet knyttes til høyere krav til mobilitet blant de med høy og/eller spesialisert kompetanse. Det er også slik at menn generelt har større andeler med langpendling enn kvinner.

Andelene som har fått kortere og lengre arbeidsreiser som følge av flytting er relativt stabilt gjennom perioden. Når det gjelder ulikheter knyttet til utdanningsnivå er det tegn på endringer: I løpet av perioden 1999-2006 er det de med lavere utdanning som har fått mest innsparing i tid benyttet til arbeidsreiser, mens de med høyere utdanning generelt har fått lengre reise til arbeidet. Langpendling ser derfor ut til å bli en mobilitetsstrategi som blir mer vanlig for høyt utdannede. Det er i større grad personer som har flyttet til storbyer og storbyområdene som har fått lengre arbeidsreise etter flyttinger.

Flyttingens innvirkning på arbeidsreise innvirker ofte ulikt på to partnere i en husholdning. I halvparten av flyttingene som har gitt lengre arbeidsreise for hovedinformantene, har dette gitt lengre arbeidsreise også for en partner. I hver fjerde flytting som har gitt kortere reise for hovedinformantene, har det gitt lengre reise for en partner.

Størstedelen av langpendlerne er fastboende, i betydningen av at de ikke har flyttet i perioden. Ca 16 prosent av langpendlerne har imidlertid foretatt en flytting som har resultert i en langpendlingssituasjon, og omtrent like mange personer har flyttet ut av en langpendlingssituasjon. Langpendlere som har gjennomført flytting har generelt høyere utdanning enn de som har vært fastboende. Mens over halvparten av de som har flyttet inn i en pendlingssituasjon har universitets/ høyskoleutdanning, gjelder dette for kun hver tredje fastboende langpendler.

Det er i første rekke familierelaterte årsaker som er viktigste motiv til flytting inn i en langpendlingssituasjon. Bolig, sted/miljø og jobb har også betydning, men samlet sett spiller disse forholdene en mindre rolle enn familiemotivene. For de som flytter *ut* av en langpendlingssituasjon er jobbmessige årsaker viktigst.

Blant de som har valgt en tilværelse med permanent langpendling er forhold knyttet til sted og miljø viktigst, fulgt av forhold knyttet til familie og bolig. For alle fastboende anses det sosiale miljøet som svært viktig, og i denne sammenheng fremheves spesielt et trygt bomiljø, og at det er lett å bli akseptert og at man har god kontakt med folk i nabolaget. Yngre fastboende langpendlere fremhever familie som viktigere enn miljø og bosted.

For personer med særlig lang pendlingsvei (dvs mer enn 2 timer hver vei) er den følelsesmessige tilknytningen og det fysiske miljøet svært viktig. Det er en tydelig trend at betydningen av sted og miljø øker jo lengre tid en benytter til pendling, mens de arbeidsrelaterte motivene avtar i styrke. Et godt kollektivtilbud er viktig for pendlere opptil en viss pendlingsavstand, hvor det deretter får mindre betydning.

Tidligere studier har vist at en økende andel i befolkningen velger å bosette seg slik at de får lange reiser til arbeidet (her mer enn en time hver vei). Resultatene i denne rapporten belyser hvordan ikke bare arbeidsrelaterte forhold, men også familie, sted og miljø har betydning for enkeltpersoners og husholdningers mobilitetsstrategier. Resultatene bidrar til å kaste lys over hvordan langpendling og flytting henger sammen, og viser at forhold knyttet til sosialt nettverk og fysisk miljø er viktig for beslutninger om å velge langpendling fremfor flytting. Likevel må det understrekes at årsakssammenhengene her er komplekse og videre analyser på dette feltet er nødvendige for å trekke sterke konklusjoner om de variasjonene av strategier som eksisterer i dag, og utviklingstrender.